

Predmet C-326/22**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

13. svibnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(Poljska)**Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:**

18. ožujka 2022.

Tužitelj:

Z. sp. z o.o.

Tuženik:

A. S.A.

Predmet glavnog postupka

Zahtjev da tuženik (banka) izda ugovore o potrošačkom kreditu koji su, prema tužiteljevu mišljenju, potrebni kako bi protiv tuženika mogao podnijeti eventualne zahtjeve za povrat nekamatnih troškova kredita.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje članka 16. stavka 1. Direktive 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ (SL 2008., L 133, str. 66.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 58.); članak 267. UFEU-a

Prethodno pitanje

Treba li članak 16. stavak 1. Direktive 2008/48 u kontekstu načela djelotvornosti prava Europske unije tumačiti na način da potrošač, ili prodavatelj robe ili pružatelj usluga na kojeg je potrošač prenio svoja prava koja proizlaze iz te odredbe, može na temelju te odredbe zahtijevati da vjerovnik izda primjerak ugovora (kao i pravilnika koji su dio ugovora) i informacije o otplati kredita koji su potrebni kako bi se provjerila pravilnost obračuna sredstava koja su isplaćena potrošaču na ime povrata proporcionalnog dijela ukupnih troškova kredita u vezi s njegovom ranijom otplatom te za podnošenje tužbe za eventualni povrat prethodno navedenih iznosa?

Navedene odredbe prava Zajednice i sudska praksa Suda Europske unije

Direktiva 2008/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2008. o ugovorima o potrošačkim kreditima i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 87/102/EEZ: članak 16. stavak 1.

Presuda Suda od 19. lipnja 1990., *Factortame i dr.*, C-213/89, EU:C:1990:257

Navedene odredbe nacionalnog prava

1. Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Zakon o potrošačkim kreditima od 12. svibnja 2011.) (Dz.U. iz 2022., poz. 246.), u daljnjem tekstu: Zakon o potrošačkim kreditima: članak 49. stavci 1. i 2.
2. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Zakon od 17. studenoga 1964. – Zakonik o građanskom postupku) (Dz.U. iz 2021., poz. 1805.), u daljnjem tekstu: Zakonik o građanskom postupku: članak 19. stavak 1., članak 98. stavak 1., članak 130. stavci 1. i 2., članak 130.^{1a} stavci 1. do 3., članak 187. stavak 1. točka 1., članak 248.
3. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Građanski zakonik od 23. travnja 1964.) (Dz.U. iz 2020., poz. 1740.): članak 123. stavak 1. točka 1.

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Tuženik (banka) sklopio je s nekoliko pravnih prednika tužitelja (potrošači) ugovore o potrošačkom kreditu.
- 2 Krediti koje su ugovorili pojedinačni potrošači prijevremeno su otplaćeni.
- 3 Potrošači koji su s tuženikom sklopili pojedinačne ugovore o potrošačkom kreditu djelotvorno su, na temelju ugovora o ustupu, na tužitelja prenijeli zahtjeve za povrat tražbina u skladu s člankom 49. stavcima 1. i 2. u vezi s člankom 5.

točkom 6. podtočkama (a) i (b) Zakona o potrošačkim kreditima (povrat nekamatnih troškova kredita) na koje imaju pravo u odnosu na tuženika.

- 4 Tužitelj koji je stekao navedena potraživanja zahtijeva od tuženika da izda navedene ugovore o potrošačkom kreditu zajedno s pravilnicima koji obvezuju u odnosu na svaki od tih ugovora, pratećim ugovorima, uključujući ugovore o osiguranju i njihove opće uvjete, kao i da pruži određene informacije, s obzirom na to da ti potrošači nemaju primjerke tih ugovora (izgubili su ih).
- 5 Osim toga, tužitelj zahtijeva da se tuženika obveže na određeno postupanje pružanjem informacija koje se odnose na sklopljeni ugovor o kreditu.

Glavni argumenti stranaka glavnog postupka

- 6 Nedvojbeno je da su tuženik i pravni prednici tužitelja sklopili ugovore o potrošačkom kreditu.
- 7 Tuženik odbija odobriti tužiteljev zahtjev i navodi da nema pravnih osnova za izdavanje tužitelju (kao i njegovim pravnim prednicima) zatraženih dokumenata u obliku ugovorâ, čak i ako su potrošači, kao u ovom slučaju, oslobodili tuženika čuvanja bankovne tajne i ovlastili tužitelja za podnošenje zahtjeva za izdavanje ugovora o kreditu sklopljenih između tuženika i pojedinačnih potrošača.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se postavlja pitanje koje zahtijeva tumačenje prava Unije, odnosno članka 16. Direktive 2008/48 u vezi s načelom djelotvornosti prava Unije. Naime, nedvojbeno je da su zakonodavac Unije i nacionalni zakonodavac radi pouzdane zaštite potrošača predvidjeli mogućnost povrata dijela troškova plaćenih u vezi sa sklopljenim ugovorom o kreditu u slučaju njegove prijevremene otplate. Međutim, iz odredbi nacionalnog prava proizlazi da tužitelj (potrošač) mora dokazati postojanje tog potraživanja, što nije moguće bez da se sudu podnese dokaz u obliku ugovora.
- 9 Čini se da bez ugovora i informacija o načinu otplate kredita potrošač ne može ocijeniti, kao prvo, pravilnost nekamatnih troškova kredita koje je obračunao zajmodavac i koje treba vratiti i, kao drugo, ocijeniti ekonomsku isplativost podnošenja tužbe. To pak dovodi do ozbiljnih dvojbi u pogledu djelotvornosti potrošačeva prava na povrat proporcionalnog dijela nekamatnih troškova potrošačkog kredita u situaciji u kojoj potrošač uopće ne može provjeriti ima li i u kojoj mjeri pravo na povrat nekamatnih troškova kredita.
- 10 Sud koji je uputio zahtjev pritom uzima u obzir to da potrošač nije dužan čuvati primjerak ugovora. Potrošač obično nema tehničku mogućnost trajnog osiguranja primjeraka sklopljenih ugovora, s obzirom na to da su stranke ugovora na koje se odnosi članak 49. Zakona o potrošačkim kreditima obično osobe s niskim

prihodima koje sklapaju brojne kratkoročne zajmove koji odgovaraju definiciji potrošačkog kredita. U tim okolnostima postoji mogućnost da će ti potrošači izgubiti primjerke ugovora koji su im izdani i da u trenutku prijevremene otplate potrošačkog kredita mnogi od njih više nemaju primjerak ugovora, što im onemogućuje djelotvornu provjeru potraživanja koja imaju prema vjerovniku i koja se temelje na članku 49. Zakona o potrošačkim kreditima.

- 11 Često se prethodni kredit otplaćuje preuzimanjem nove obveze. U tom slučaju ne dolazi do prijenosa sredstava na potrošačev račun te stoga on nema točnu informaciju o tome kada je zaduženje otplaćeno.
- 12 Potrošačev položaj ne poboljšava to što se može obratiti privatnim gospodarskim subjektima koji nude informacije u pogledu zaduženja. Naime, to je povezano s dodatnim naknadama koje mogu biti prepreka u potraživanju tražbine na koju ima pravo na temelju prava Unije. Osim toga, takve informacije nisu potpune i ne moraju obuhvaćati informacije o svim preuzetim obvezama.
- 13 Točno je da na temelju nacionalnih postupovnih odredbi postoji mogućnost da sud obveže određenu osobu da izda određene dokumente (članak 248. Zakonika o građanskom postupku), međutim, ta obveza ne može služiti preciziranju tražbine i primjenjuje se tek nakon djelotvornog podnošenja tužbe.
- 14 Međutim, uvjet za podnošenje tužbe jest točno određivanje zahtjeva (članak 187. stavak 1. točka 1. Zakonika o građanskom postupku) što nije moguće, a da pritom potrošač ili njegov pravni sljednik ne posjeduje ugovor o kreditu i informacije o datumu na koji je zaduženje otplaćeno. U tim će okolnostima predsjednik morati pozvati na otklanjanje formalnih nedostataka tužbe (članak 130. stavak 1. Zakonika o građanskom postupku) i, slijedom toga, zbog nemogućnosti njihova uklanjanja, može doći do odbacivanja tužbe, što će značiti da neće proizvesti nikakve učinke koje zakon podrazumijeva u vezi s njezinim podnošenjem (članak 130. stavak 2. Zakonika o građanskom postupku).
- 15 Osim toga, potrošač kojeg zastupa profesionalni punomoćnik bit će izložen opasnosti od odbacivanja tužbe bez poziva na njezin ispravak (članak 130.^{1.a} Zakonika o građanskom postupku) uz eventualnu mogućnost ispravka tužbe u roku od jednog tjedna od dana dostave naloga o povratu (članak 130.^{1.a} stavak 3. Zakonika o građanskom postupku).
- 16 S druge strane, ako potrošač formulira svoj zahtjev uzgredno, u slučaju zahtjeva koji premašuje iznos koji mu se duguje, gubi spor i mora snositi troškove postupka. U poljskoj sudskoj praksi ustaljeno je uvjerenje da tužitelj koji povlači tužbu ili čija tužba je odbijena gubi spor, a iznimka je tuženikovo plaćanje tijekom postupka.
- 17 U nacionalnoj sudskoj praksi očito se smatra da tužitelj može dokazati da je podnošenje tužbe bilo nužno za ostvarivanje njegovih prava i u tom slučaju mu se ne nalaže snošenje prethodno navedenih troškova. Međutim, situacija poput one u ovom postupku nije obuhvaćena ustaljenom sudskom praksom te je stoga moguće

da će dio sudova u toj situaciji smatrati da je zbog gubitka ugovora potrošač sam kriv za nemogućnost utvrđivanja iznosa potraživanja i stoga mora snositi troškove postupka. Naime, oslobođenje od troškova osobe koja podnosi tužbu i zatim je djelomično povlači iznimka je od načela odgovornosti stranaka za ishod postupka (članak 98. stavak 1. Zakonika o građanskom postupku). Ta se iznimka mora usko tumačiti, što kod potrošača stvara znatnu nesigurnost u pogledu podnošenja tužbe.

- 18 Ako potrošač podnese zahtjev u iznosu manjem od onog koji mu se duguje, izlaže se opasnosti od zastare preostalog iznosa koji mu se duguje. U ustaljenoj nacionalnoj sudskoj praksi smatra se da se odredbom članka 123. Građanskog zakonika, kojom se određuje kada se zastara prekida, predviđa da podnošenje tužbe načelno prekida zastaru, ali samo u dijelu zahtjeva koji je naveden u tužbi.
- 19 Iznimka od tog pravila odnosi se samo na tražbine čiji se iznos ne može utvrditi u trenutku podnošenja tužbe jer proizlaze iz procjene određene imovine koju u određenom trenutku izvršava sud. To, međutim, u ovom predmetu nije slučaj.
- 20 Zbog nepostojanja ugovora ni potrošač ne može ocijeniti isplati li mu se uopće potraživati svoje tražbine niti provjeriti je li njegov kredit pravilno obračunan nakon prijevremene otplate. Potrošač je slabija stranka ugovora i, za razliku od prodavatelja robe ili pružatelja usluge, nema alate koji bi mu omogućivali da netaknutim čuva svaki njemu važan dokument. Gubitak primjerka ugovora dobivenog u trenutku njegova sklapanja stoga dovodi do toga da je potrošač stvarno lišen mogućnosti da potražuje svoje tražbine na temelju članka 49. stavaka 1. i 2. Zakona o potrošačkim kreditima (odnosno tražbina koje se izravno temelje na članku 16. Direktive 2008/48) i mogućnosti razmatranja osnovanosti potraživanja tih tražbina.
- 21 Iz sudske prakse Suda Europske unije proizlazi obveza da nacionalni sudovi osiguraju djelotvornost prava Unije. Taj zahtjev također podrazumijeva da su, kada je to potrebno, nacionalni sudovi ovlašteni primijeniti mjere koje nisu predviđene nacionalnim pravom (presuda Suda od 19. lipnja 1990., Factortame i dr., C-213/89, EU:C:1990:257). Sud koji je uputio zahtjev dvoji proizlazi li, s obzirom na načelo djelotvornosti prava Unije, iz članka 16. Direktive 2008/48 ovlast za zahtijevanje dokumenata poput ugovora o potrošačkom kreditu koji je prijevremeno otplaćen i informacija o datumu i iznosu otplate kredita, ako je njihovo izdavanje nužno za ocjenu osnovanosti i djelotvorno podnošenje tužbe bez dovođenja u opasnost od povrata protivnoj stranci troškova postupka ili zastare dijela tražbine.
- 22 Ako potrošač ne bi imao to pravo, bilo bi mu vrlo teško potraživati prava koja proizlaze iz članka 16. Direktive 2008/48. Naime, podnošenje tužbe predstavljalo bi značajan rizik koji bi ga mogao obeshrabriti u ostvarivanju prethodno navedenog zahtjeva.
- 23 Samo nepostojanje ugovora također lišava potrošača prava na ocjenu nužnosti i isplativosti pokretanja sudskog postupka. Potrošač ili subjekt koji je stekao

njegova prava (ugovorom o ustupu) stoga ni na koji način ne može jasno utvrditi svoj položaj, što ga također može obeshrabriti u podnošenju tužbe protiv vjerovnika. Sve te okolnosti dovode do toga da prethodno navedeni subjekti, s jedne strane, ne mogu utvrditi svoja prava u odnosu na vjerovnika, a, s druge strane, ako se unatoč nedostatku jasne ocjene opravdanosti svojih zahtjeva odluče na tužbu, ostvarivanje tih prava znatno je otežano (zbog ozbiljnih rizika koji za tužitelja proizlaze iz podnošenja tužbe).

RADNI DOKUMENT